

nevyzkoušela svých schopností, nemáme práva ji vylučovati ze žádného povolání, pozná-li, že se k němu nehodí, dovede se sama podle toho zařídití... Neohrozila-li ženská konkurence existenčně mužský dorost, rekrutující se z fakult jiných, není třeba zvláštních obav o kulturu právníckou.“

Tedy zásada volné konkurence mužů a žen ve všech oborech studia i povolání, zásada přijatá moderní dobou, otevřela i nyní ženám cestu na právníckou fakultu. Pisatel článku vzal však zcela advokátsky tuto otázku za jiný konec. Uznal, že jest daleko úspěšnější ve sporu, kde jde o stanovení stejných schopností a tedy i práv ženských dokázati převahu žen nad muži. Pohledme, jaký jest ohromující důsledek jeho obhajoby: ženy jsou již od přírody nadanějšími a schopnějšími právníky než muži. „Příznává-li se bez obalu, že žena je citovější nežli muž, že dovede se lépe vmysliti do cizí situace, často přímo instinktivně vytušit finessy, skryté žrakům mužovým (žena v literatuře), byl by to hned důvod pro ženinu účast právníckou, dokonce důvod, který by jí dával přednost před muži. Kolik finess na př. tají se v různých těch procesech, vymykajících se lapidárnímu řešení rozumovému, má-li jen poněkud obstáti zásada spravedlnosti.“

Jest nutno uznati existenci finess a psychologických záhad při některých procesech, ale že by byly nedostupně ukryty žrakům mužovým, toť pouhý výplod neprávníckých mozků. Finessy, jež působí komplikaci procesů, zarážejí laika a přivádějí jej k úvahám v těžkém jich pochopení a řešení. Ale právníkovi, řídícímu se citem, nikoliv speciálně ženským, nýbrž právníckým, jest a musí býti každý proces i s jeho finessami úplně jasným, předpokládajíc ovšem, že jeho rozumové řešení není tak přísně lapidární a těžkopádné, aby nepřipadl na finessy, neboť plač by byl špatným právníkem. Dobrý právník vytuší všechny finessy stejně jako žena. Nebylo by to na úkor dobrých právníků, kdyby jejich cit, kterým vynikají při řešení procesů, prohlásil se za vrozený již všem ženám. Ale jest otázka, zdali pouhý ženský instinkt jest již sám sebou právníckým citem. Pisatel nesmí si pléstí pojem citu právníckého a citu ženského. Právnícký cit, t. j. zvláštní nadání připadnouti více méně samovolně na nejlepší řešení komplikovaného procesu i s jeho finessami, tedy cit daleko reálnější, instinkt spravedlnosti, nemá nic společného s citem ženským, zakládajícím se na jejich větší sensitivnosti a schopnosti podléhati snadno psychickým dojmům. Tato vlastnost, passivnost jejich citu, bude jim naopak největší překážkou při praxi právní. Žena nestojí nad svým citem, nýbrž jest jeho obětí. Tento fakt byl by na újmu první povinnosti ženy-právnice, aby byla objektivní a podřizovala své osobní city rozumu. Proto jest problematické, zdali by žena zdárně plnila svoji povinnost jako soudce nebo porotce. Pisatel nebere toho ovšem v úvahu a zasazuje právníkům novou ránu: „Žena dovedla by studovat práva snadněji než muž, z vrozeného sklonu pro praxi, oživujíc si spontánněji právní normy konkrétnou aplikací.“

Pomineme-li tento logický lapsus, že žena, daleko citovější a ideálnější nežli muž, stává se náhle bytostí prakticky myslící a snadno konkrétně aplikující, nemůžeme si blíže nepovšimnouti onoho reálného oživování právních norem.

JUC. N á r o ž n ý :

Potěšující a zdrcující dojem valné hromady spolku právníků „Všehrd“.

Nechci nadpisem této úvahy snad vylíčiti, že potěšil nás všechny výsledek voleb, nebo vypsatí náš úžas nad nízkou společenskou úrovní několika jednotlivců, kteří nevěcnými debatami byli příčinou hluku,

který někdy již dal podnět k rozpuštění třeba velmi důležitých schůzí. Tane mně na mysli spíše jeden dojem — a nejen já, nýbrž mnozí jiní nemohou onoho dojmu zapomenouti! Jaké radostné pohnutí způsobily výklady Jeho Spekt., děkana právnické fakulty, který se již dříve vyjádřil sociální komisí a výboru spolku „Všehrad“, že chce před forem všech posluchačů slyšeti jejich stesky, a tyto mocí svého úřadu snažiti se odstraniti! Naskytlá se k tomu právě v ten den příležitost. — — —

Studentstvo, které žádalo začátkem listopadu profesorský sbor, aby zasadil se o bezohledné stíhání a odstranění t. zv. úředně povolené „soukromé“ právnické školy (!) Dr. Schuberta, a právnického kursu a vydaných v něm lithografií „Meta“, jejichž hnusná reklama za výkladními skříněmi ulice pražských vzbuzovala nejen u studujících jiných fakult, nýbrž i v řadách inteligence vůbec myšlenku, že pouhým diletantismem, — naučením se snůžce několika otázek a od-povědí, lze si osvojit disciplínu právní a státní, dožadovalo se výsledků v tomto směru. Z vývodů Jeho Spekt. je patrné, že ruka spravedlnosti postihla oba původce jmenovaných nepřístojností, a učinila je neškodnými; avšak zároveň pobídla nás všechny, jimž drahou jest čest akademického občana, abychom byli i nadále bedlivými strážci bezúhonné vědy právní a státní. Nechci proto snad zde zmíniti se o zařizení zrušené školy, nebo snad o „dryáčnickém“ obsahu „proslulých pomůcek „Meta“; mým úkolem jest spíše vyvrátiti námitky některých ctitelů těchto zaniklých „rychlöpřipraven“, a poukázati na způsob, kterým by se čelilo v budoucnosti vzniku podobného zlořádu.

Neomluvitelno je vůbec, používá-li právník takového „snadné a rychlé přípravy“, a chce tak dosáhnouti místa v republice, v němž by byl účasten stavby budovy státní správy a postavil se, ozoroben obsáhlými a všestrannými vědomostmi v boj proti těm, kteří hlásají: „Pryč s právníkem“ a zavádějí terorem justici ulice. Absolventi takových soukromých universit stanou se zrádci svého stavu a těch, kteří někdy v uvedeném boji je o pomoc požádají. Myslím, že v době čtyř let jest dosti času k tomu, aby každý právník poctivě a vědecky se vzdělal, dočkal se „beze strachu před zkouškou“, úspěšného výsledku své námahy a práce a nebyl škůdcem právnického stavu. Jenom takový právník jest chloubou stavu, jehož je příslušníkem, jenom ten, kdo nezlomnou vůlí překonal obtíže, ve studiu se vyskytující, svým přičiněním, stane se důležitou jednotkou státního celku.

Mnozí právníci, kteří po dlouholeté válce se vrátili k studiu vědy právní a vidí, že zatím co mládí jejich již uplynulo, ze zoufalství tak-řka nevědí, jak nejrychleji dokončiti svá zameškaná studia. Podlehli proto v několika případech klamu. Zůstane nesmazateľnou hanbou těch, kteří využili zoufalé situace právě zmíněných právníků, ve svůj prospěch — aby se obohatili. Neboť lákající je do své učebny, neměli úmyslu vštěpovati jim vědeckou metodu osvojení látky k zkušebné, nýbrž seznámiti je pouze otázkami, které se nejčastěji u zkoušek vyskytují, a vylákati na oběti nešťastné lichvářské peníze.

Abychom tedy byli připraveni proti takovým škůdcům, jest třeba připomenouti představeným, aby nám v boji byli nápomocni. a to tím, že budou pořádati repetitorní přednášky ve III. a VIII. semestru (t. j. před historicko-právní, judiciální, a politickou státní zkouškou), aby posluchačstvo získalo přehled naučené látky, podobně, jako tomu bylo na některých universitách bývalého Rakouska. Ovšem, naskytne se otázka, kdo z těch několika examinatorů na zdejší fakultě rep-etitoria má přednášeti. K nápravě tohoto nedostatku jsou povolány ministerstvo školství a akademické úřady universitní, které umožní habilitaci několika docentům a zasadí se o lepší jejich finanční podporu a přičiní se, aby byl zrušen rakouskou vládou zavedený „numerus clausus“ na právnické fakultě, na kteréž přednáší často některý

stěžejní předmět jeden examnaitor, který musí mít železné takřka zdraví, aby nebyl příčinou zastavení přednášek a zkoušek. Avšak i právníci sami, jako strážci poctivé práce v oboru právním musí mít nezvratnou vůli pracovat ne pouze k uspokojivému výsledku zkoušek, nýbrž snažit se, aby jako odborníci, v tom kterém odvětví zaujali důležité místo — aby státní správa nebyla přivedena na pokraj zhouby! Jest proto v zájmu nás všech, abychom se řešením tak důležitých otázek v tomto odborném časopise zabývali vážnou diskusí! —

Neutuchajícím potleskem právníci na valné hromadě provázeli výklad Jeho Spektability, pojednávající o příznivém návrhu profesorského sboru, podaném na popud sociální komise ministerstvu. Tímto návrhem byl učiněn konečně průlom do nedobytné pevnosti — rigorosního řádu — a to v tom směru, že právníci všichni, kteří složí historicko-právní zkoušku s prospěchem dobrým, mohou již před absolutoriem podrobiti se historicko-právnímu rigorosu. Zmizel tím zastaralý od r. 1872 utkvělý názor, že příprava k právníckému studiu se má zkoušeti až po zkoušce judičiální a politické.

Nemile však dotčení byli právníci, slyšíce zároveň, že profesorské kolegium zaujalo zamítavé stanovisko k tomu, aby shora uvedená možnost byla též vztahována na ty, kdož s dostatečným prospěchem složí historicko-právní zkoušku, ani v tom případě, kdyby šest měsíců bylo dáno k přípravě tohoto rigorosa, a to z těchto důvodů: že se jednak nebude prý nikdo z kandidátů snažit zkoušku s lepším prospěchem vykonati, jednak že doba 6 měsíců, za které se bude takový právník připravovati k rigorosu, znemožní jemu přípravu a věnování se předmětům zkoušky indičiální. Dovolil jsem si hned na oně schůzi jménem všech právníků roztrpčených, podati panu děkanovi věcnou obranu, kterou nyní rozvíjím na širším podkladě.

Učí se právník poznatkům svého studia proto, aby dosáhl jenom určitého stupně známky? Zda tomu dle nynějších názorů vskutku jest, pak by bylo lépe takového, aby vůbec nestudoval. Jest ovšem otázka, zda povolané kruhy fakulty nepovažují, spravedlivě vytykajíce studentsvu, že učí se pouze „pro známku“, tuto část za čilek. Nechci však zkoumati v tomto ohledu poňnučky, které zavadly příčinu k takovému usnesení plena profesorského oboru, avšak dovoluji si připomenouti těm, kteří ještě v určitém směru považují vysokoškolského studenta za středoškoláka, který se honosi svými vědomostmi na podkladě vysvědčení, aby nekřivdili 90% právníků, kteří studují proto, aby se ve svém oboru skutečně vzdělali a dostáli svému vznešenému úkolu ve veřejném životě a spolupracovali k zdárnému vývoji našeho státu; proto jejich úmysl nesmí býti ztrpčován ani zlehčován. Namítá-li se pak v uvedené věci, že dostatečná známka je znamením milosti, pak táž se, proč je tato milost kvalifikujícími trpěna, táž se, zda takový student v tomto případě neodpyká tuto udělenou milost tím, že se připravuje 6 měsíců na historicko-právní rigorosum. Ci má snad ještě býti trestán ten, koho válka vyštvala od knihy a po mnoho let nedopustila, aby se k svému povolání navrátil? Ci mají býti udělena privilegia pouze těm, kteří se mnohdy náhodnou lepší známkou honosi?

Druhý důvod, proč se nepovoluje složití toto rigorosum, nejví se taktéž odůvodněným, poněvadž složí-li kdo po 3. semestrech historicko-právní zkoušku s dostatečným prospěchem, má v letním semestru ještě dosti času, aby se učil látce rigorosní, má dosti času, o prázdninách zvláště, aby dokončil přípravu k historicko-právnímu rigorosu. Složí-li kandidát pak historicko-právní zkoušku s výsledkem dodatečným před prázdninami, jeví se postup práce k rigorosu v opačném směru.

Tedy, stručně řečeno, obě uvedené námítky jeví se dle mého názoru a všech postižených malichernými a proto jest třeba na ně upozorniti dnes v časopise a brzy po vánocích též na členské schůzi, k níž nutno

pozvati ty, kdož ještě dnes projevují takové nepochopení vysokoškolského posluchače, který dnes na jedné straně domáhá se spravedlivé reformy studia, na druhé straně však hájí integritu vědecké quality a tím též svou čest a vážnost akademických úřadů.

Není proto tato úvaha pronesená jakýmsi útokem studentstva na právnické fakultě proti usnesení autority profesorského sboru — tohohle každý z nás dalek — spíše má toto přednesení býti pro nadřízené úřady jakýms upozorněním, že student nevidí v učiteři svém pouze přísného kvalifikujícího examinátora, nýbrž představeného, který jeho nitro s hlubším zájmem pochopuje, pocítuje jeho bolesti a snaží tyto vyléčiti. Dnes musí vskutku každý z nás studentstva a z řad učitelů našich býti vědom, že hradbami nelze sebe navzájem oddělovati, nýbrž těsně se spojití, proti všem, kteří vrhají právě na tento obor vědy nejsurovější útoky.

Příležitosti k uskutečnění vzájemnosti mezi uvedenými kategoriemi za naznačeným účelem jest právě dnes dosti — jen této použít a jí porozuměti!

Literatura.

Prof. Dr. František Weyr: **Základy filosofie právní.** (Nauka o poznávání právníkém.) Brno, 1920. Nákladem A. Pišy. Str. XI. a 344. — Spis tento nemá za účel pouze doplňovati dnešní nedostatečnou právnickou výchovu po stránce filosofické, nýbrž jest zároveň činem, znamenajícím vlastní, samostatné uzákladění právní vědy po stránce methodické. Tak jako přírodní vědy mají vzhledem ke svým pozorovaným předmětům své vlastní poznávací hledisko, tak má i věda právní svou vlastní poznávací methodu, která se nazývá *normativní*, ježto předmětem poznávání právní vědy jsou normy. Norma jest výrazem něčeho, co býti má. Tato nová methoda právníkého poznávání usiluje vymaniti právní vědu z neblahého vlivu kausální poznávací methody, která se hodí na jevy přírodní, jsoucí v pohybu, nikoli na právní jevy, jiniž jsou normy, nalézající se v klidu. Prof. Dr. Weyr podrobně rozvádí svou novou poznávací methodu vycházejí v podstatě od spisu vídeňského profesora Dra Kelsena „Hauptprobleme der Staatsrechtslehre“, ačkoliv v mnohých směrech jeho právní teorií koriguje.

Zdůrazňuje pro právníké poznávání bezvýhradnost normativní methody, dle níž předmětem právníkého poznávání jsou pouze právní normy jakožto výraz toho, co býti má, vyšetřuje autor, co charakterisuje normy jako právní na rozdíl od norem náboženských, mravních atd. Dospívá k tomu závěru, že nikoliv obsah normy může pro ni znamenati příslušnost k právnímu řádu, nýbrž jedině moment formální, totiž ta okolnost, že původcem jejím jest stát, tudíž právníci že jsou ony normy, jichž normový subjekt jest stát. Vytknuv takto pojem právního řádu, vymezuje autor poměr normálního poznávání vůči sociologii a historii v ten smysl, že normativní poznávání právního řádu nemůže řešiti vůbec otázky vzniku norem, což náleží historii, ani otázky, kterou se po výtce obírá sociologie, která kausální methodou zkoumá účinek právního řádu na společnost.

V druhé části spisu obrací se autor k právnímu řádu, aby jednotlivě právní problémy řešil novou methodou t. zv. normativní. Probírá především otázku důvodu platnosti čili závaznosti právního řádu, a to ve světle theorie přirozenoprávní a theorie uznávání a dochází k poznání, že pro způsob normativního nazírání jest zcela lhostejno, zdali konkrétní řád dosud platí ve smyslu psychickém, to jest, zda jeho normy působí jako motivy (imperativy) pro lidské jednání nebo již ne, nebo snad nikdy nepůsobily. Pro normativní myšlení jest roz-